



Regioportret Utrecht en omgeving

Arbeidsmarkt Zorg en WJK

2011

AZW

Onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn



Colofon

Het regioportret Utrecht en omgeving verschijnt één keer per jaar en brengt de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in de sector Zorg en WJK in beeld voor de regio Utrecht en omgeving.

Het regioportret Utrecht en omgeving wordt samengesteld door het consortium Panteia, SEOR en Etil, in opdracht van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Sport, de Stichting Arbeidsmarkt- en Opleidingsbeleid Verpleeg- Verzorgingstehuizen en Thuiszorg, FCB, de Stichting Arbeidsmarkt Gehandicaptenzorg, de Stichting Arbeidsmarkt Ziekenhuizen, de Stichting O&O Fonds Geestelijke Gezondheidszorg, het kenniscentrum voor leren in de praktijk in Zorg, Welzijn en Sport Calibris en UWV WERKbedrijf.

Gebruikte bronnen: CPB, CBS, PGGM, DUO-CFI, UWV Werkbedrijf, Prismant, bewerking door Panteia/SEOR/Etil.

Inhoudsopgave

	<u>PAGINA</u>
1 ALGEMEEN	3
AANBOD	
2 POTENTIËLE BEROEPSBEVOLKING	4
3 ARBEIDSPARTICIPATIE	5
4 BEROEPSBEVOLKING	6
5 PENDEL	7
6 NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN (NWW)	8
VRAAG	
7 WERKGELEGENHEID IN ZORG & WJK	9
ONDERWIJS	
8 INSTROOM IN OPLEIDINGEN VOOR ZORG & WJK	11
9 DEELNEMERS IN OPLEIDINGEN VOOR ZORG & WJK	13
10 SECTOR- EN STUDIERENDEMENT	15
ORDEEL WERKNEMERS-WERKGEVERS	
11 HET OORDEEL VAN WERKNEMERS	17
12 HET OORDEEL VAN WERKGEVERS	18
13 SAMENVATTEND OVERZICHT	19
DEFINITIES	20
BIJLAGEN	23

1 Algemeen

Inleiding

Het Onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en WJK (Welzijn en maatschappelijke dienstverlening, Jeugdzorg en Kinderopvang) beoogt relevante organisaties te voorzien van eenduidige en betrouwbare informatie over de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in de gezondheidszorg en de WJK. Daartoe worden onder andere regioportretten opgesteld voor elk van de 28 onderscheiden regio's. De voorliggende rapportage betreft het regioportret voor Utrecht en omgeving, deze regio valt in het werkgebied van werkgeversverband Utrecht Zorg.

De regio bestaat uit de volgende gemeenten: Abcoude, Breukelen, Bunnik, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Houten, IJsselstein, Loenen, Lopik, Maarssen, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vianen, Wijk bij Duurstede, Woerden, Woudenberg en Zeist.

Uitgangspunten regioportret

Bij het opstellen van de regioportretten is gebruik gemaakt van de meest recente beschikbare informatie. Aangezien voor een aantal relevante onderwerpen nog geen goede en bruikbare regionale gegevens beschikbaar zijn, kan en zal dit RegioPortret 2011 niet alle vragen over de regionale arbeidsmarkt kunnen beantwoorden, maar moet het op hoofdlijnen de regio wel voldoende handvatten bieden voor arbeidsmarktbeleid. Het is uitdrukkelijk de bedoeling de regioportretten in volgende jaren aan te vullen met nieuwe gegevens die beschikbaar komen. Het onderzoeksteam gaat hierbij voor de grootst mogelijke transparantie, om duidelijk en inzichtelijk te maken waar bepaalde resultaten op gebaseerd zijn.

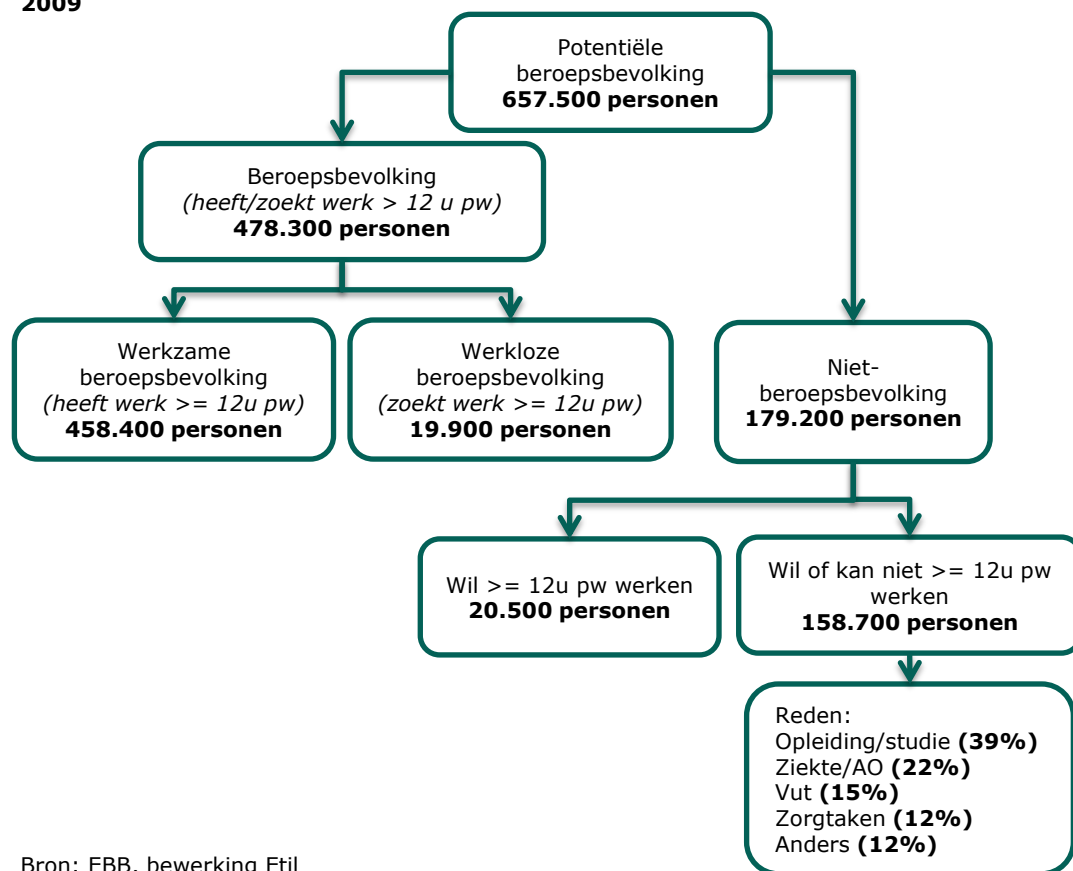
Informatie over de regionale arbeidsmarkt in Zorg en WJK heeft over het algemeen betrekking op een regionale verdeling van landelijke gegevens en ontwikkelingen. Dit betekent dat landelijke gegevens de basis vormen. Op basis van kenmerken die specifiek zijn voor een bepaalde regio, is bepaald hoe landelijke ontwikkelingen zich naar deze regio vertalen.

Een belangrijk onderdeel van de pragmatische aanpak heeft betrekking op de regionale werkgelegenheid in Zorg en WJK. Verschillende bronnen zijn hiervoor voorhanden, alle met hun eigen voor- en nadelen. Op basis van een uitgebreide analyse van een viertal beschikbare bronnen (het Sociaal Statistische bestand SSB, gegevens van PGGM, het landelijke vestigingenregister LISA en het Banenbestand van CBS) is besloten om in de regioportretten voor de regionale verdeling van werkgelegenheid uit te gaan van het CBS Banenbestand. Aangezien gegevens over regionale vacatures en regionale mobiliteit nog niet beschikbaar zijn, zijn deze niet opgenomen in dit regioportret. Wel zijn de landelijke cijfers hieromtrent in de bijlage opgenomen. Regionale prognoses omtrent overschotten en tekorten van verplegend, verzorgend en sociaalagogisch personeel worden voor het eerst in het RegioPortret 2012 gepresenteerd.

De regionale werkverbanden, waaronder Utrecht Zorg, hebben de mogelijkheid gekregen om feedback te geven op hun RegioPortret 2011. Deze feedback kon twee vormen aannemen. Allereerst tekstuele feedback om resultaten zoals in het RegioPortret weergegeven beter te kunnen duiden, en te voorzien van couleur locale. Deze feedback vindt u terug in het RegioPortret dat voor u ligt. Daarnaast feedback op de vastgestelde cijfers met betrekking tot de regionale arbeidsmarkt. Deze feedback wordt verzameld en waar mogelijk meegenomen in het RegioPortret 2012.

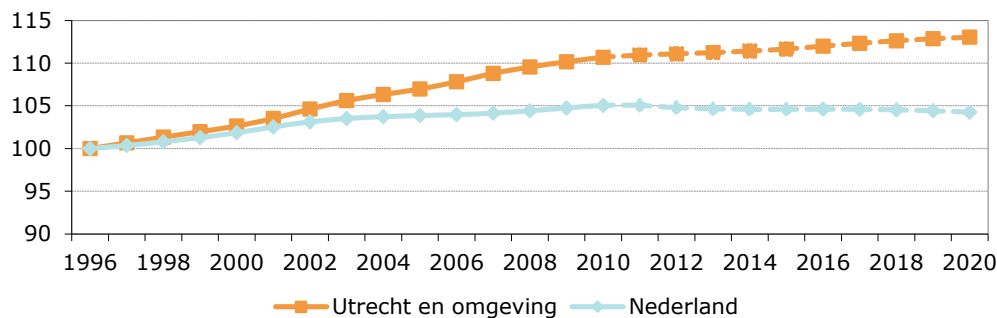
2 Potentiële beroepsbevolking

Samenstelling potentiële beroepsbevolking naar categorie, Utrecht en omgeving, 2009



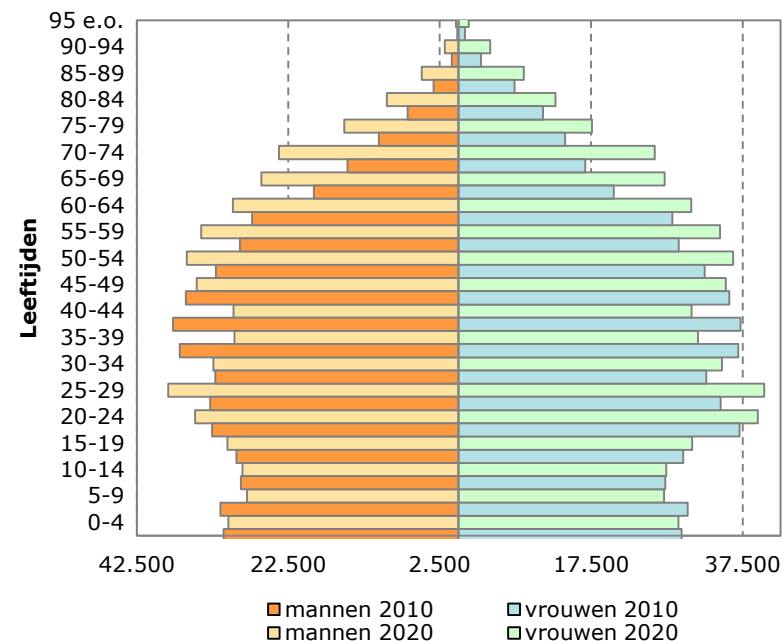
Bron: EBB, bewerking Etil

Ontwikkeling potentiële beroepsbevolking Utrecht en omgeving en Nederland, 1996-2020 (index; 1996=100)



Bron: CBS Statline, bewerking Etil

Bevolkingspiramide Utrecht en omgeving, 2010 en 2020



Bron: CBS Statline, bewerking Etil

Samenstelling potentiële beroepsbevolking

De potentiële beroepsbevolking wordt gevormd door alle mensen tussen 15 en 64 jaar. In 2009 waren er in potentie 657.500 mensen beschikbaar voor de arbeidsmarkt in Utrecht en omgeving. Daarvan hebben 458.400 mensen een baan van minimaal 12 uur per week. Ongeveer 40.400 mensen vormen de arbeidsreserve op de arbeidsmarkt in Utrecht en omgeving, deze mensen willen meer dan 12 uur per week werken. Van deze groep zijn 19.900 personen actief op zoek naar een baan en op korte termijn beschikbaar.

Leeftijdsofbouw bevolking

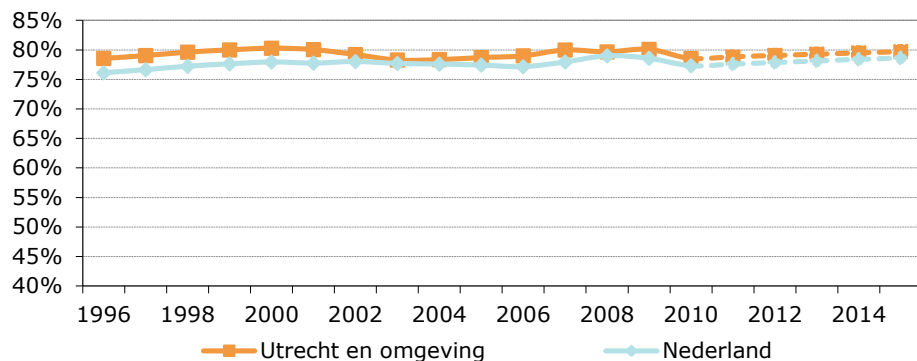
De grafiek rechtsboven toont de leeftijdsopbouw van de bevolking in Utrecht en omgeving. De "ui-vorm" geeft aan dat de bevolking ontgroent en vergrijsd. Dit betekent dat de instroom van jongeren krimpt, terwijl de uitstroom van ouderen groeit. Op termijn neemt hierdoor de potentiële beroepsbevolking af, omdat minder jongeren instromen dan ouderen uitstromen.

Prognose tot en met 2020

De grafiek hiernaast laat zien dat de potentiële beroepsbevolking in Utrecht en omgeving nog steeds groeiende is. Dit komt met name door een toename van de groep 15-34 jarigen. Op termijn zal echter door de ontgroening en vergrijzing ook Utrecht en omgeving de potentiële beroepsbevolking gaan afnemen.

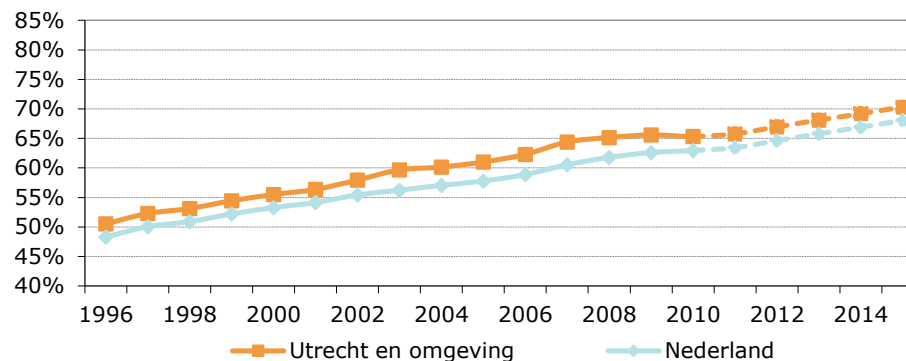
3 Arbeidsparticipatie

Ontwikkeling bruto arbeidsparticipatie mannen in Utrecht en omgeving en Nederland, 1996-2015 (in %)



Bron: CBS Statline, bewerking Etil

Ontwikkeling bruto arbeidsparticipatie vrouwen in Utrecht en omgeving en Nederland, 1996-2015 (in %)



Bron: CBS Statline, bewerking Etil

Bruto arbeidsparticipatie naar kenmerken, 2009 en 2015 (in %)

	Utrecht e.o. 2009	Utrecht e.o. 2015	Nederland 2009	Nederland 2015
Totaal	73%	75%	71%	73%
Mannen	80%	80%	79%	79%
Vrouwen	66%	70%	63%	68%
15-24 jaar	43%	43%	45%	46%
25-34 jaar	90%	92%	87%	89%
35-44 jaar	87%	89%	86%	88%
45-54 jaar	84%	87%	81%	85%
55 jaar e.o.	54%	60%	50%	56%
autochtoon	74%		72%	
allochtoon	69%		66%	

Bron: EBB, CBS Statline, bewerking Etil

Bruto arbeidsparticipatie

De bruto participatiegraad geeft de verhouding weer tussen de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking en de potentiële beroepsbevolking. De arbeidsparticipatie stijgt al jaren onder met name vrouwen (zie boven). Onder invloed van sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen en stimulerende maatregelen om werk en gezin te combineren, is het aantal vrouwen en ouderen dat beschikbaar is voor de arbeidsmarkt, toegenomen. Daarnaast is het opleidingsniveau van de potentiële beroepsbevolking toegenomen, en hoger opgeleiden participeren over het algemeen meer op de arbeidsmarkt. In 2009 was de participatiegraad in Utrecht en omgeving 73% tegenover landelijk 71%.

Ook de komende jaren blijft de arbeidsparticipatie stijgen, hetgeen de toenemende potentiële beroepsbevolking versterkt. In 2015 zal de bruto arbeidsparticipatie in Utrecht en omgeving zijn gestegen tot 75%. In Nederland is dit 73%.

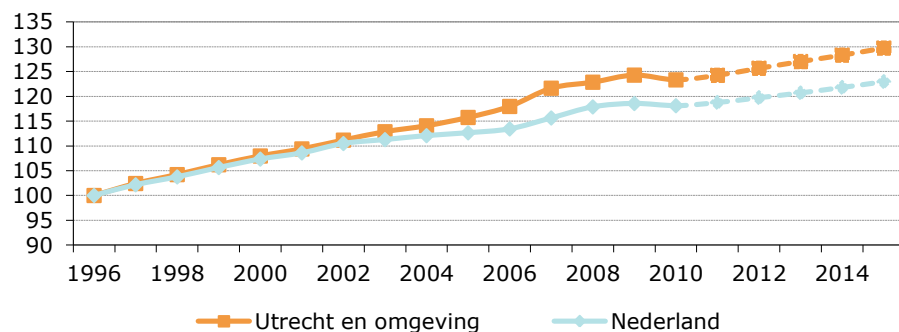
Kenmerken bruto arbeidsparticipatie

De participatie onder mannen ligt landelijk en in Utrecht en omgeving hoger dan onder vrouwen. Dit blijft zo tot 2015. Bovenstaande grafieken tonen dat vooral de participatie onder vrouwen zal blijven stijgen tot ongeveer 70%. Dat van mannen zal rond de 80% blijven schommelen. Zowel de participatie van mannen als vrouwen ligt in Utrecht en omgeving iets hoger dan landelijk.

In de leeftijdsgroep 25-54 jaar participeert tussen de 84 en 90% op de arbeidsmarkt. Bij jongeren (25-) en ouderen (55+) ligt het percentage lager. In 2009 en 2015 ligt de arbeidsparticipatie van ouderen in Utrecht en omgeving net boven het landelijk gemiddelde. De participatie van allochtonen ligt in 2009 hoger dan landelijk. Verder is het opvallend dat zowel regionaal als landelijk de participatie van ouderen in 2015 relatief sterk toeneemt.

4 Beroepsbevolking

Ontwikkeling beroepsbevolking Utrecht en omgeving en Nederland, 1996-2015 (index; 1996=100)



Bron: CBS Statline, bewerking Etil

Kenmerken beroepsbevolking, 2009 en 2015 (in %)

	Utrecht e.o. 2009	Utrecht e.o. 2015	Nederland 2009	Nederland 2015
Totaal (absoluut)	478.300	499.200	7.846.200	8.135.700
Mannen	54%	52%	56%	54%
Vrouwen	46%	48%	44%	46%
15-24 jaar	12%	11%	11%	12%
25-34 jaar	25%	25%	22%	23%
35-44 jaar	27%	24%	27%	23%
45-54 jaar	24%	25%	25%	27%
55 jaar e.o.	13%	14%	14%	15%
autochtoon	82%		82%	
allochtoon	18%		18%	

Bron: CBS Statline, bewerking Etil

Toekomstige ontwikkelingen

Tot de beroepsbevolking behoren alle mensen die werkend of werkzoekend actief zijn op de arbeidsmarkt. Dit wordt bepaald door een combinatie van de potentiële beroepsbevolking en arbeidsparticipatie. De komende jaren stijgt de beroepsbevolking in Utrecht en omgeving, door zowel een toenemende arbeidsparticipatie als potentiële beroepsbevolking.

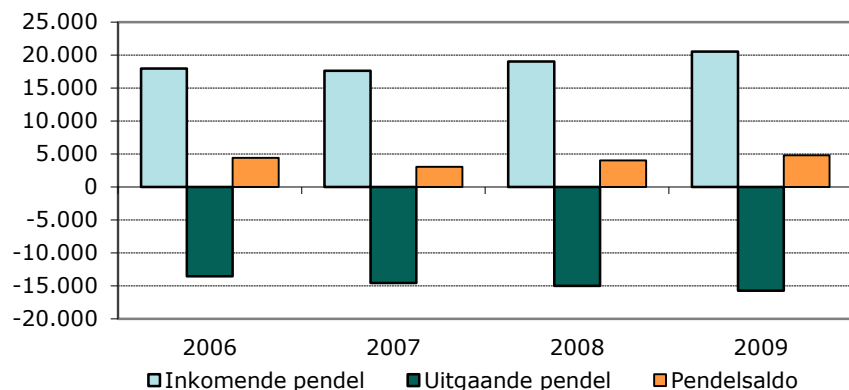
In 2009 bestaat de beroepsbevolking in Utrecht en omgeving uit 478.300 personen. In 2015 neemt de beroepsbevolking in de regio toe met ruim 20.000 personen tot 499.200. Landelijk stijgt de beroepsbevolking tussen 2009 en 2015 van ruim 7,8 miljoen personen naar ruim 8,1 miljoen in 2015.

Kenmerken van beroepsbevolking

In de beroepsbevolking is het aandeel mannen net iets groter dan het aandeel vrouwen. Dat geldt zowel voor Utrecht en omgeving als landelijk. Ook naar leeftijd wijkt de beroepsbevolking in de regio niet af van Nederland. Driekwart van de beroepsbevolking bevindt zich tussen de 25 en 54 jaar. In 2015 is er wel een kleine verschuiving te zien van de categorie 35-44 naar 45-54. De verdeling naar etniciteit toont dat de participatie van allochtonen in Utrecht en omgeving overeenkomt met het landelijk gemiddelde.

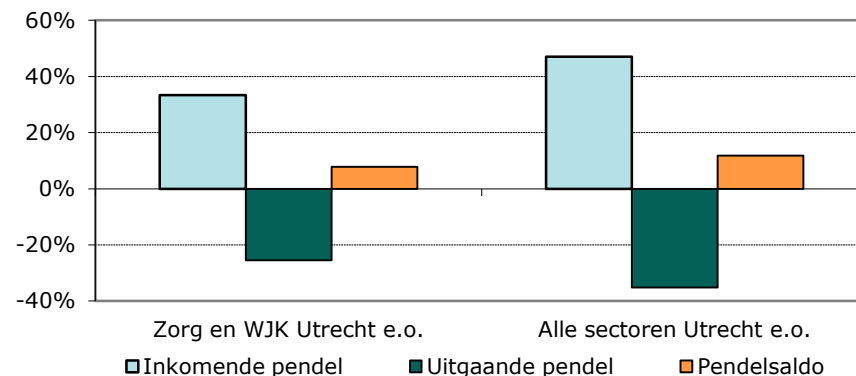
5 Pendel

Binnenlandse pendel in Zorg en WJK, Utrecht en omgeving, 2006-2009



Bron: Loonaangifte, Statistiek Werkgelegenheid en Lonen (SWL), CBS, bewerking Etil

Binnenlandse pendel in Zorg en WJK en alle sectoren, 2009
(uitgedrukt als percentage van totaal aantal werknemers)



Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

Inkomende pendel uit buitenland, 2009*

	Zorg en WJK	Alle sectoren
Utrecht en omgeving	80	5.410
Nederland	9.600	147.600
Voor <u>Nederland</u> geldt de volgende uitsplitsing:		
België	70%	29%
Duitsland	27%	29%
Polen	0%	32%
Overig buitenland	3%	10%

* Er zijn geen gegevens bekend over uitgaande pendel naar het buitenland.
Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

Top-3 inkomende en uitgaande pendelstromen in Zorg en WJK Utrecht en omgeving, 2009

Inkomende pendel		Uitgaande pendel	
Regio van herkomst		Regio van bestemming	
Amersfoort en omgeving	5.100	Amsterdam	3.210
Zuid-West Gelderland	2.300	Amersfoort en omgeving	2.080
Midden-Gelderland	1.920	Midden-Gelderland	2.020

Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

Een belangrijk fenomeen voor de bepaling van vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt is de pendel. De regionale arbeidsmarkt is geen gesloten systeem. Zo is er sprake van inkomende binnenlandse pendel. Dit zijn personen die weliswaar in de regio werken, maar elders in Nederland wonen. Omgekeerd is er ook sprake van uitgaande binnenlandse pendel, personen die wel in de regio wonen, maar elders in Nederland werken. Deze gegevens komen uit Statistiek Werkgelegenheid en Lonen van het CBS. Daarnaast kan er, voornamelijk in grensregio's, sprake zijn van *buitenlandse* pendel. Er is bekend hoeveel inwoners van een ander land in de regio werken, de inkomende buitenlandse pendel. Omdat deze gegevens niet voor het buitenland beschikbaar zijn, is onduidelijk hoeveel inwoners van de regio in het buitenland werkzaam zijn (de uitgaande buitenlandse pendel).

Binnenlandse pendel

In Utrecht en omgeving is er in Zorg en WJK sprake van een positief binnenlands pendelsaldo, dat na een dipje in 2007, steeds iets groter is geworden. In 2009 was het pendelsaldo in Zorg en WJK 4.800. Ruim 15.700 inwoners van Utrecht en omgeving verlaten de regio om elders in de Zorg te gaan werken, terwijl ongeveer 20.500 mensen de omgekeerde beweging maken. Dus per saldo komen meer werknemers van buiten de regio in de sector werken. De meeste werknemers van buiten de regio die in Utrecht en omgeving in Zorg en WJK werken, zijn afkomstig uit de naburige regio's Amersfoort en omgeving, Zuid-West Gelderland en Midden-Gelderland.

De grafiek rechtsboven vergelijkt de binnenlandse pendel in Zorg en WJK met andere sectoren. Dan blijkt dat het binnenlands pendelsaldo in de Zorg minder positief uitvalt dan in andere sectoren. De sector kent in Utrecht en omgeving weliswaar een relatief kleinere uitgaande binnenlandse pendel vergeleken met alle overige sectoren, maar de inkomende pendel in Zorg en WJK is relatief nóg kleiner. Hierdoor valt het binnenlands pendelsaldo in zorg en WJK minder positief uit.

Buitenlandse pendel

Er zijn alleen gegevens beschikbaar over de inkomende buitenlandse pendel. In totaal komen 5.410 buitenlanders naar Utrecht en omgeving om te werken, daarvan komt slechts een zeer beperkt deel in Zorg en WJK terecht. Op basis van landelijke cijfers weten we dat de grootste groep buitenlandse werknemers die in Nederland komt werken in Zorg en WJK afkomstig is uit België, gevolgd door Duitsland. In vergelijking met andere sectoren werken er relatief veel inwoners uit België in de Nederlandse gezondheids- en welzijnzorg.

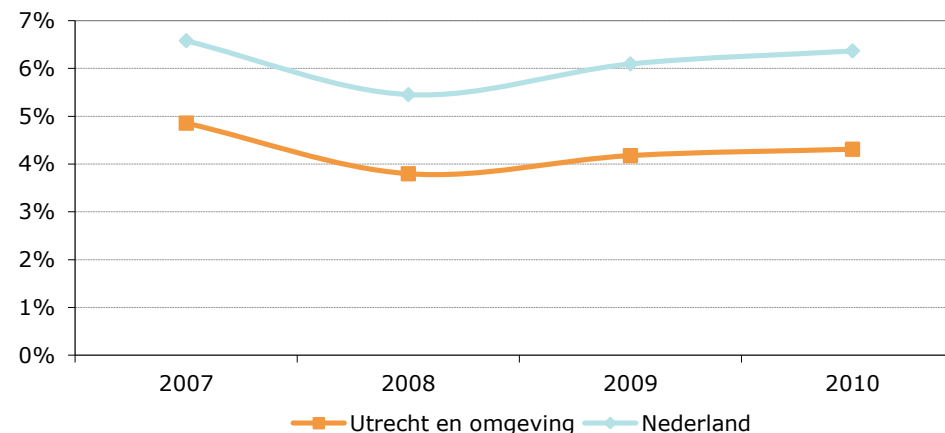
6 Niet-Werkende Werkzoekenden (NWW)

Kenmerken totale werkloosheid, 2010 (jaargemiddelde)

Regio's	Utrecht e.o.	Nederland
Totaal NWW	20.460	497.900
Totaal NWW Zorg en WJK	720	18.400
Mannen	53%	52%
Vrouwen	47%	48%
15-24 jaar	7%	8%
25-54 jaar	72%	70%
> 55 jaar	21%	22%
< 1 jaar werkloos	59%	53%
> 1 jaar werkloos	41%	47%
Basisonderwijs	25%	28%
VMBO	19%	21%
HAVO/VWO	5%	4%
MBO	27%	31%
HBO/Bachelor	15%	11%
WO/Master	10%	4%

Bron: UWV Werkbedrijf, CBS

Ontwikkeling werkloosheidspercentage in Utrecht en omgeving en Nederland, jaargemiddelde 2007-2010 (in %)



Bron: UWV Werkbedrijf, CBS

Kenmerken werkloosheid

Als het aanbod van de arbeidsmarkt niet aansluit op de vraag, ontstaat werkloosheid. De cijfers worden uitgedrukt in het aantal niet-werkende werkzoekenden (NWW'ers). Dit zijn mensen tussen 15 en 64 jaar die werk zoeken van minstens twaalf uur per week en daarvoor staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf. In 2010 waren in Utrecht en omgeving 20.460 mensen werkloos. Daarvan was 53% man, 21% van de NWW-ers was ouder dan 55 jaar, terwijl 7% nog geen 25 was. In de regio had 44% van de NWW'ers maximaal een vmbo-opleiding (landelijk 49%), 32% was middelbaar opgeleid (landelijk 35%) en 25% was hoger opgeleid (landelijk 15%). Het aandeel laag opgeleide NWW'ers is dus relatief laag in de regio, terwijl Utrecht en omgeving relatief veel hoog opgeleide NWW'ers kent.

Het aantal NWW in Zorg en WJK is gebaseerd op het aantal bij UWV WERKbedrijf ingeschreven NWW'ers in de voor de sector Zorg en WJK meest relevante grofmazige beroepsgroepen. Dit zijn de (para)medische, algemeen verzorgende en sociaal-maatschappelijke beroepsgroepen tot en met het hogere beroepsniveau. In Utrecht en omgeving staan 720 niet-werkende werkzoekenden in Zorg en WJK ingeschreven. Dit is waarschijnlijk een onderschatting van het werkelijke aantal. Het UWV deelt een aantal Zorg en WJK beroepen in bij niet-Zorg/WJK-beroepen en deze blijven daarom buiten beschouwing.

Recente ontwikkelingen werkloosheid

De ontwikkeling van de werkloosheid weerspiegelt de economische ontwikkeling. Toch valt op dat de werkloosheid ondanks de economische crisis in 2009 en 2010 slechts beperkt steeg, terwijl de productie enorm terugviel. Verklaringen hiervoor zijn:

- Labour hoarding: mensen in dienst houden met het oog op verwachte toekomstige krapte.
- Werktijdverkorting en deeltijd-WW
- Flexibilisering van de arbeidsmarkt: meer flexwerkers en zzp'ers.
- Mogelijke veranderingen in de sectorstructuur: meer diensten en minder industrie waardoor het effect van productiedaling op personele bezetting verandert.
- Onvervulde vacatures: zelfs op het dieptepunt van de crisis waren er landelijk nog 100.000 openstaande vacatures. Het is plausibel dat een deel van de mensen die door de crisis hun werk kwijt raakten, konden instromen op nog openstaande vacatures bij andere arbeidsorganisaties.
- Langer doorleren door jongeren.

In Utrecht en omgeving ligt de werkloosheid structureel lager dan landelijk. Het gemiddelde NWW-percentage was in 2010 4,3% in Utrecht en omgeving en 6,4% in Nederland.

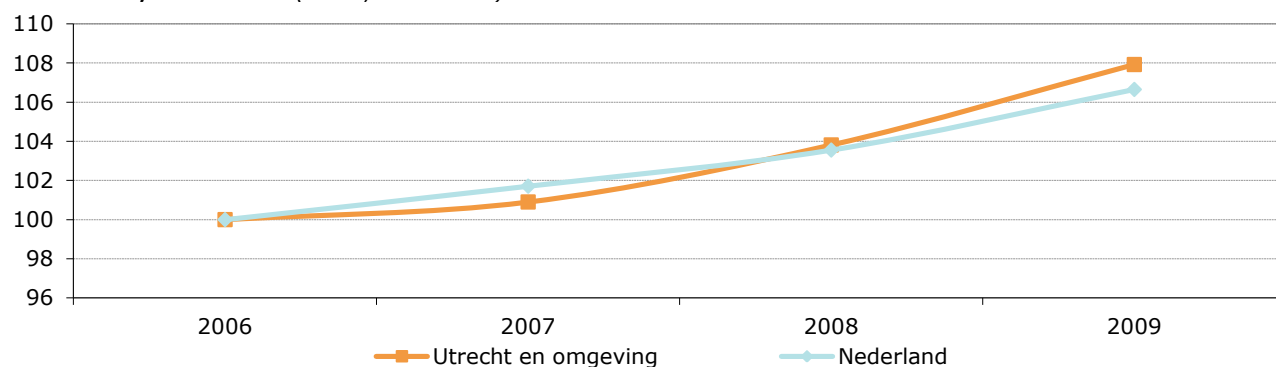
7 Werkgelegenheid in Zorg & WJK

Werknemers in Utrecht en omgeving en Nederland uitgesplitst naar sector, 2009

Werkgelegenheid	Utrecht en omgeving				Nederland			
	Zorg		WJK		Zorg		WJK	
	absoluut	% totale werkgelegenheid	absoluut	% totale werkgelegenheid	absoluut	% totale werkgelegenheid	absoluut	% totale werkgelegenheid
In werknemers	63.700	13%	12.600	3%	1.007.400	13%	171.200	2%
In arbeidsvolume werknemers	46.400	11%	8.600	2%	678.700	11%	116.400	2%
In banen van werknemers	68.200	13%	13.600	3%	1.079.700	14%	182.300	2%

Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

Ontwikkeling aantal werknemers in Zorg en WJK, in Utrecht en omgeving en Nederland, 2006-2009 (index; 2006=100)



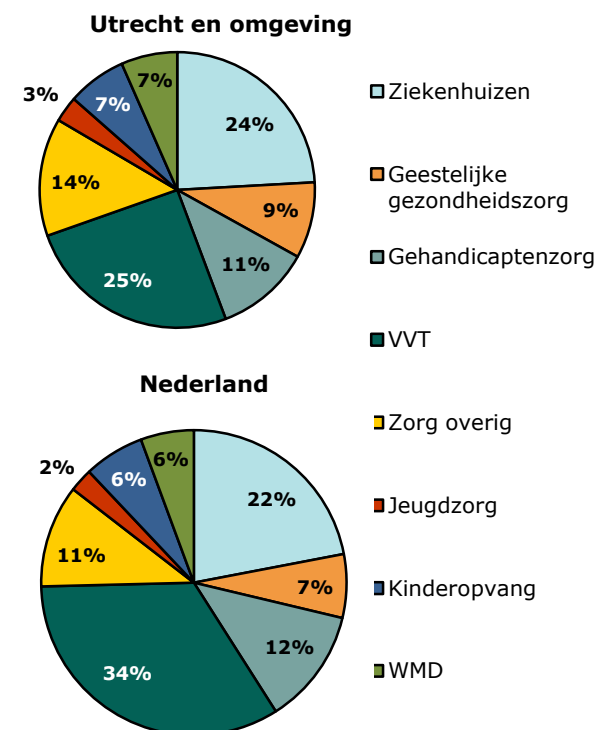
Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

Ontwikkeling aantal werknemers in Utrecht en omgeving naar branche, 2006-2009

Branches	2006	2007	2008	2009	Gem. jaarlijkse groei 2006-2009 (%)	NL Gem. jaarlijkse groei 2006-2009 (%)
Ziekenhuizen	16.300	15.300	17.400	18.400	4,4%	2,5%
Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)	5.500	5.300	6.400	6.800	7,7%	3,4%
Gehandicaptenzorg	9.000	9.400	9.000	8.600	-1,4%	3,4%
Verpleeg- en verzorgingshuizen en thuiszorg (VVT)	19.200	19.100	18.400	19.300	0,3%	1,6%
Zorg overig	9.000	10.800	10.500	10.600	5,9%	-0,6%
Jeugdzorg	1.000	1.200	1.900	2.300	32,1%	5,2%
Kinderopvang	3.900	4.500	4.800	5.300	10,9%	9,1%
Welzijn en maatschappelijke dienstverlening (WMD)	6.800	5.800	5.200	5.000	-9,2%	-1,5%
Totaal	70.700	71.400	73.600	76.300	2,6%	2,2%

Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

Verdeling werknemers naar branches, 2009



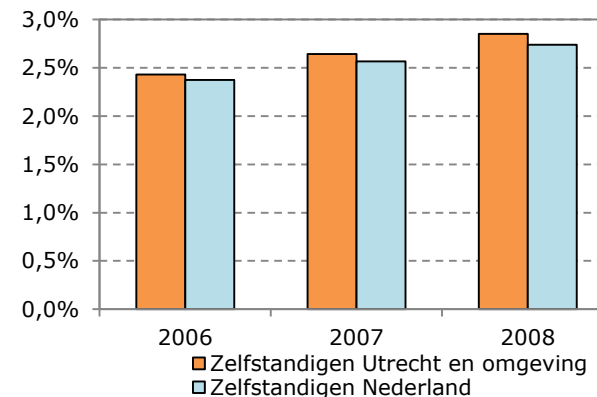
Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

Karakteristieken van werknemers naar branche, Utrecht en omgeving, 2009

Branches	Aantal werknemers 2009	Deeltijd factor	Gemiddelde leeftijd	Aandeel 55+	Aandeel 35-	Aandeel vrouwen
Ziekenhuizen	18.400	0,75	39,7	13%	38%	76%
GGZ	6.800	0,82	40,0	14%	38%	71%
Gehandicaptenzorg	8.600	0,71	39,4	14%	39%	80%
VVT	19.300	0,62	41,3	19%	30%	90%
Zorg overig	10.600	0,83	41,4	14%	31%	71%
Jeugdzorg	2.300	0,81	38,5	12%	43%	78%
Kinderopvang	5.300	0,58	32,3	6%	65%	95%
WMD	5.000	0,73	41,7	17%	30%	73%
Totaal Zorg en WJK Utrecht e.o.	76.300	0,70	39,9	15%	37%	80%
Totaal alle sectoren Utrecht e.o.	503.200	0,81	38,9	16%	44%	57%
Totaal Zorg en WJK Nederland	1.178.600	0,67	40,6	15%	33%	84%
Totaal alle sectoren Nederland	7.483.800	0,79	39,0	16%	43%	59%

Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

Aandeel zelfstandigen in werkgelegenheid in Zorg en WJK, 2006-2008 (in %)



Bron: SSB Zelfstandigen

Zorg en WJK binnen geheel van sectoren

Dit hoofdstuk gaat in op de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Zorg en WJK. De werkgelegenheid wordt gemeten in het aantal werknemers, dat is het gemiddeld aantal personen dat in de maand december een arbeidsovereenkomst heeft.

De recente recessie is landelijk niet van invloed geweest op de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de sector Zorg en WJK. Waar de werkgelegenheid in veel andere sectoren in 2009 sterk is afgenomen, is in de Zorg en WJK sprake van groei. In 2009 bedroeg het aantal werknemers bijna 1,2 miljoen. Gedurende de periode 2006-2009 groeide landelijk het aantal werknemers per jaar gemiddeld met ruim twee procent. In Utrecht en omgeving zijn 76.300 werknemers werkzaam in Zorg en WJK. In totaal omvat de sector Zorg en WJK 16% van alle werknemers. Landelijk is dit aandeel 15%. De werkgelegenheid in Zorg en WJK in Utrecht en omgeving nam toe in de periode 2006-2009, gemiddeld met 2,6% per jaar.

Hoewel de grote lijnen herkenbaar zijn is het mogelijk dat de werkgelegenheidsontwikkeling op regionaal niveau, wanneer dit wordt bekeken van jaar op jaar, in sommige gevallen wat vreemde bewegingen kan laten zien. Zo is er in Utrecht en omgeving een groot verschil in werkgelegenheid in de branche jeugdzorg van 2007 naar 2008. In dat jaar neemt de werkgelegenheid toe met 700 personen. Hieraan kunnen meerdere oorzaken ten grondslag liggen. Het vergt nog nader onderzoek om uit te vinden wat daar precies aan de hand is.

Branches

De ontwikkeling van de werkgelegenheid verschilt sterk tussen de diverse branches. In het algemeen waren in 2009 de meeste werknemers in zowel Utrecht en omgeving als Nederland werkzaam in de branches VVT en ziekenhuizen.

Tussen 2006 en 2009 is met name de groei van het aantal werknemers in de kinderopvang en de jeugdzorg landelijk sterk geweest, respectievelijk 9,1 en 5,2%. De groei van het aantal werknemers in de VVT en zorg overig lag met respectievelijk 1,6 en -0,6% onder het gemiddelde voor de sector als geheel. Op regionaal niveau wijkt de ontwikkeling per branche op punten sterk af van het landelijk beeld. Zo neemt het aantal werknemers in de branche zorg overig in Utrecht en omgeving toe, terwijl deze sector landelijk juist afneemt. Het aantal werknemers in de branche gehandicaptenzorg neemt in de regio daarentegen af, terwijl dit landelijk juist toeneemt. Verder valt op dat jeugdzorg in de regio veel sterker toeneemt dan landelijk, terwijl de branche WMD duidelijk sterker afneemt dan landelijk.

Kenmerken werknemers in zorgsector

Een fors deel van de werkgelegenheid in de Zorg en WJK betreft deeltijdwerk. In Utrecht en omgeving werkte de gemiddelde werknemer in de Zorg en WJK in 2009 0,70 werkweek tegenover 0,67 landelijk. De omvang van de gemiddelde werkweek verschilt sterk tussen de diverse branches. In Utrecht en omgeving hebben de branches kinderopvang en VVT de kleinste omvang van de gemiddelde werkweek met respectievelijk 0,58 en 0,62. De gemiddelde leeftijd van werknemers in de de sector Zorg en WJK is 40 jaar en 80% van de werknemers is vrouw. Het aandeel jongeren (35-) is ruim tweemaal zo groot als het aandeel ouderen (55+).

Zelfstandigen in Zorg en WJK

Bovenstaande grafiek toont het aandeel zelfstandigen in de sector. In de afgelopen jaren is zowel in Utrecht en omgeving als Nederland het aandeel zelfstandigen toegenomen. Utrecht en omgeving kent een groter aandeel zelfstandigen dan landelijk. De trend van 'individualisering' van de beroepsbevolking, namelijk het in toenemende mate kiezen (vrijwillig of gedwongen) voor een bestaan als zelfstandige zonder personeel (zzp'er) speelt ook een rol in de sector Zorg en WJK.

8 Instroom in opleidingen voor Zorg & WJK

Instroom in opleidingen voor Zorg en WJK in Utrecht en omgeving en Nederland, 2009, absoluut en uitgedrukt als percentage van de totale instroom in opleidingen voor Zorg en WJK

Kwalificaties	Utrecht e.o.		Nederland	
	% instroom		% instroom	
	Absoluut	Zorg & WJK	Absoluut	Zorg & WJK
V&V				
Zorghulp (niveau 1)	41	2%	1.096	2%
Helpende zorg en welzijn (niveau 2)	471	18%	9.431	17%
Verzorgende (niveau 3)	275	10%	7.658	14%
Verpleegkundige (niveau 4)	272	10%	5.533	10%
Verpleegkundige (niveau 5)	183	7%	3.306	6%
AG*				
Assisterenden (niveau 4)	151	6%	2.784	5%
SAW				
Pedagogisch werker (niveau 3)	383	14%	7.625	14%
Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 3)	126	5%	3.603	7%
Pedagogisch werker (niveau 4)	131	5%	2.794	5%
Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 4)	20	1%	831	2%
Sociaal cultureel werker (niveau 4)	47	2%	839	2%
Sociaal-maatschappelijk dienstverlener (niveau 4)	53	2%	715	1%
Sociaal pedagogische hulpverlening (niveau 5)	284	11%	4.624	8%
Cultureel maatschappelijke vorming (niveau 5)	61	2%	708	1%
Maatschappelijke dienstverlening (niveau 5)	179	7%	3.662	7%
Totaal Zorg en WJK	2.678	100%	55.209	100%
Totaal overige opleidingen	12.154		226.454	

Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

* Dit betreft een optelling van de kwalificaties apothekersassistent, doktersassistent en tandartsassistent

Instroom in opleidingen voor Zorg en WJK in Utrecht en omgeving en Nederland, 2009

Utrecht en omgeving						
	V&V		Zorg & WJK		Overig	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
BOL	650	508	1.158	21%	4.474	79%
BBL	560	252	812	25%	2.405	75%
HBO	183	524	708	12%	5.275	88%

Nederland						
	V&V		Zorg & WJK		Overig	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
BOL	14.689	11.236	25.925	22%	89.910	78%
BBL	11.813	5.171	16.984	26%	48.354	74%
HBO	3.306	8.995	12.300	12%	88.190	88%

Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

Instroom in opleidingen voor Zorg en WJK

Het onderwijs in de sector draagt aanzienlijk bij aan het arbeidsaanbod. Elk jaar kiest ongeveer een kwart van alle jongeren voor een opleiding voor Zorg en WJK (MBO+HBO). De populairste opleidingen op mbo-niveau in de regio zijn helpende zorg en welzijn (niveau 2), pedagogisch werker (niveau 3), verzorgende (niveau 3) en verpleegkundige (niveau 4).

In Utrecht en omgeving kiest 21% van alle BOL-leerlingen kiest voor een opleiding voor Zorg en WJK en zo'n 25% van de BBL'ers maakt deze keuze. Landelijk gelden ongeveer dezelfde percentages.

In Utrecht en omgeving is de instroom binnen het HBO het grootst in sociaal pedagogische hulpverlening. Ongeveer 12% van alle leerlingen in Utrecht en omgeving die instromen in het HBO, kiest voor een opleiding voor Zorg en WJK.

De grafiek op de rechterpagina (bovenaan) toont dat de totale instroom in opleidingen voor Zorg en WJK tussen 2006-2009 is toegenomen. In totaal is de toename in Utrecht en omgeving 14%. De instroom in andere opleidingen in de regio is minder sterk toegenomen, namelijk met 11%. De toename van de instroom in zowel opleidingen voor Zorg en WJK als overige opleidingen in Utrecht en omgeving is groter dan landelijk.

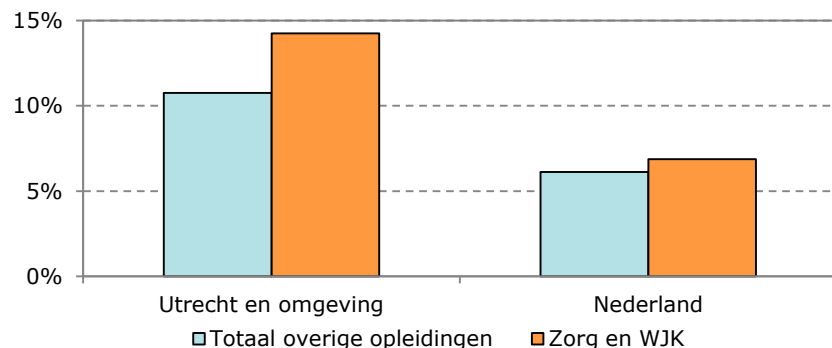
Kenmerken instroom MBO

De samenstelling van de bevolking naar leeftijd verandert in de toekomst en het aandeel personen van niet-Nederlandse herkomst neemt toe, met name in grootstedelijke gebieden. Uitgaande van een toenemende vraag naar zorgdiensten is het voor de arbeidsmarkt in de Zorg en WJK van belang om aantrekkelijk te zijn voor deze groep personen. De grafieken op de rechterpagina hebben betrekking op de samenstelling van de instroom in opleidingen voor Zorg en WJK. In de regio ligt het aandeel mannen in de mbo-instroom in opleidingen voor Zorg en WJK op een vergelijkbaar niveau als landelijk. In Utrecht en omgeving ligt het aandeel alloctonen in BOL-opleidingen iets hoger dan landelijk. Het aandeel 25-plussers is in Utrecht en omgeving lager dan landelijk.

Kenmerken instroom HBO

In 2009 lagen de aandelen van mannen en alloctonen in de landelijke instroom in een opleiding voor Zorg en WJK op hbo-niveau respectievelijk rond de 20 en 23%. Hierin wijkt Utrecht en omgeving weinig af van het landelijk beeld. Het aandeel 25-plussers is in Utrecht en omgeving lager dan in Nederland. Landelijk lag dit gemiddelde op 23%, terwijl in Utrecht en omgeving 19% van de instroom uit 25-plussers bestond.

Ontwikkeling instroom in opleidingen voor Zorg en WJK en overige opleidingen, Utrecht en omgeving en Nederland, 2006-2009 (in %)



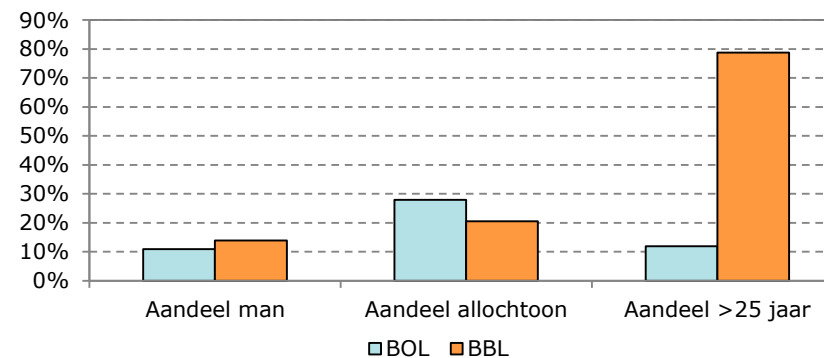
Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

Kenmerken instroom in mbo-opleidingen voor Zorg en WJK uitgesplitst naar BOL en BBL, 2009, Utrecht en omgeving (in %)



Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

Kenmerken instroom in mbo-opleidingen voor Zorg en WJK uitgesplitst naar BOL en BBL, 2009, Nederland (in %)



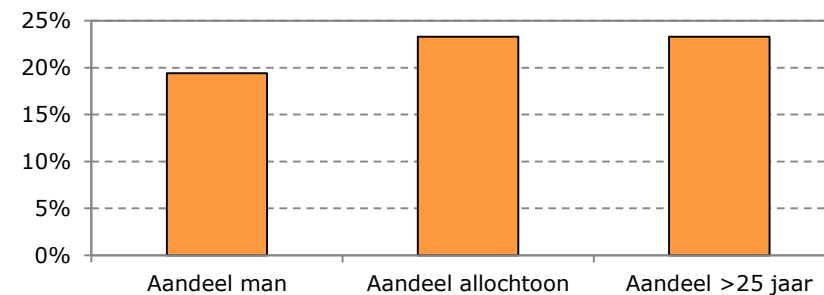
Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

Kenmerken instroom in hbo-opleidingen voor Zorg en WJK 2009, Utrecht en omgeving (in %)



Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

Kenmerken instroom in hbo-opleidingen voor Zorg en WJK 2009, Nederland (in %)



Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

9 Deelnemers in opleidingen voor Zorg & WJK

Kenmerken deelnemers in mbo- en hbo-opleidingen voor Zorg en WJK*, 2010 Utrecht en omgeving

	Kwalificaties	Aantal		Aandeel		Aandeel		Aandeel	
		2010	Aandeel BOL	BBL	mannen	allochtonen	25+		
V&V	Zorghulp (niveau 1)	49	82%	18%	12%	78%	24%		
	Helpende zorg en welzijn (niveau 2)	832	82%	18%	11%	48%	19%		
	Verzorgende (niveau 3)	772	27%	73%	8%	24%	44%		
	Verpleegkundige (niveau 4)	818	52%	48%	15%	12%	28%		
	Verpleegkundige (niveau 5)	856	n.v.t.	n.v.t.	14%	10%	18%		
AG	Assisterenden (niveau 4)	365	72%	28%	5%	46%	26%		
SAW	Pedagogisch werker (niveau 3)	1.537	81%	19%	9%	33%	10%		
	Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 3)	429	57%	43%	24%	17%	30%		
	Pedagogisch werker (niveau 4)	272	63%	37%	21%	24%	26%		
	Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 4)	89	26%	74%	34%	8%	46%		
	Sociaal cultureel werker (niveau 4)	194	96%	4%	49%	53%	8%		
	Sociaal-maatschappelijk dienstverlener (niveau 4)	278	96%	4%	36%	69%	8%		
	Sociaal pedagogische hulpverlening (niveau 5)	1.345	n.v.t.	n.v.t.	19%	23%	25%		
	Cultureel maatschappelijke vorming (niveau 5)	409	n.v.t.	n.v.t.	29%	21%	24%		
Maatschappelijke dienstverlening (niveau 5)	825	n.v.t.	n.v.t.	20%	26%	26%			
Totaal Zorg en WJK		9.070	41%	21%	16%	28%	23%		
Totaal overige opleidingen		44.921	29%	16%	57%	25%	22%		

Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

* In het onderwijs wordt de term welzijn gehanteerd in plaats van WJK.

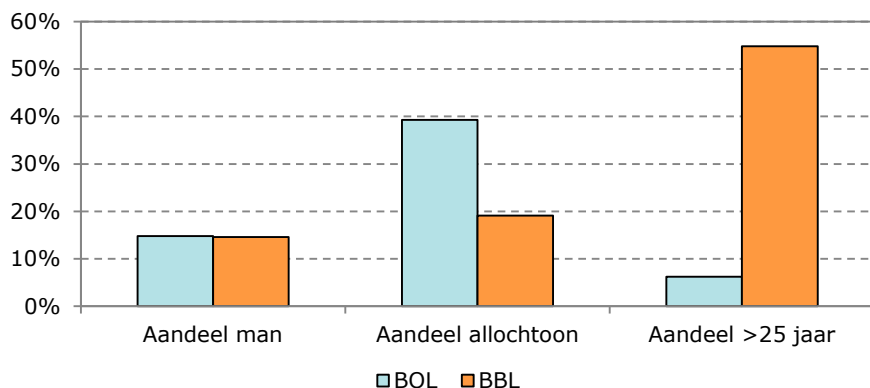
Kenmerken deelnemers in mbo- en hbo-opleidingen voor Zorg en WJK*, 2010 Nederland

	Kwalificaties	Aantal		Aandeel		Aandeel		Aandeel	
		2010	Aandeel BOL	BBL	mannen	allochtonen	25+		
V&V	Zorghulp (niveau 1)	1.310	72%	28%	8%	51%	37%		
	Helpende zorg en welzijn (niveau 2)	18.472	83%	17%	10%	40%	21%		
	Verzorgende (niveau 3)	19.540	39%	61%	7%	20%	44%		
	Verpleegkundige (niveau 4)	17.772	59%	41%	14%	14%	26%		
	Verpleegkundige (niveau 5)	12.796	n.v.t.	n.v.t.	13%	13%	21%		
AG	Assisterenden (niveau 4)	7.943	88%	12%	4%	37%	17%		
SAW	Pedagogisch werker (niveau 3)	24.332	86%	14%	7%	30%	14%		
	Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 3)	10.908	73%	27%	22%	20%	26%		
	Pedagogisch werker (niveau 4)	10.790	71%	29%	18%	19%	29%		
	Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 4)	3.987	52%	48%	24%	14%	40%		
	Sociaal cultureel werker (niveau 4)	3.620	94%	6%	47%	47%	9%		
	Sociaal-maatschappelijk dienstverlener (niveau 4)	2.779	96%	4%	26%	56%	14%		
	Sociaal pedagogische hulpverlening (niveau 5)	20.573	n.v.t.	n.v.t.	19%	23%	27%		
	Cultureel maatschappelijke vorming (niveau 5)	3.283	n.v.t.	n.v.t.	35%	30%	31%		
Maatschappelijke dienstverlening (niveau 5)	14.552	n.v.t.	n.v.t.	19%	29%	28%			
Totaal Zorg en WJK		172.657	50%	21%	15%	26%	25%		
Totaal overige opleidingen		768.971	35%	17%	59%	25%	20%		

Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

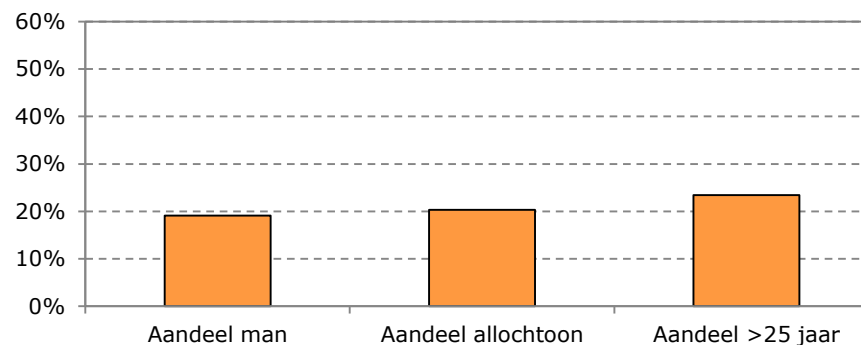
* In het onderwijs wordt de term welzijn gehanteerd in plaats van WJK.

Kenmerken deelnemers in mbo-opleidingen voor Zorg en WJK uitgesplitst naar BOL en BBL, 2010, Utrecht en omgeving (in %)



Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

Kenmerken deelnemers in hbo-opleidingen voor Zorg en WJK 2010, Utrecht en omgeving (in %)



Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, bewerking Etil

Deelnemers MBO

Gediplomeerde schoolverlaters van opleidingen voor Zorg en WJK vormen nieuw aanbod voor de arbeidsmarkt in de sector Zorg en WJK. Het aantal onderwijsdeelnemers op een bepaald moment is een indicatie voor de arbeidsmarktinstroom van gediplomeerden op de middellange termijn.

In Utrecht en omgeving volgen op mbo-niveau ruim 9.000 deelnemers een opleiding voor Zorg en WJK. De meeste deelnemers volgen de mbo-opleidingen pedagogisch medewerker (niveau 3), helpende zorg en welzijn (niveau 2) en verpleegkundige (niveau 4).

In Utrecht en omgeving volgen op hbo-niveau ruim 3.400 deelnemers een opleiding voor Zorg en WJK. De meeste deelnemers volgen de opleiding sociaal pedagogische hulpverlening.

Kenmerken deelnemers

In de regio nemen er relatief veel mannen deel aan de opleidingen sociaal cultureel werker (niveau 4), sociaal maatschappelijk dienstverlener (niveau 4) en medewerker maatschappelijke zorg (niveau 4).

In Utrecht en omgeving hebben de opleidingen zorghulp (niveau 1), sociaal-maatschappelijke dienstverlener (niveau 4) en sociaal cultureel werker (niveau 5) een opvallend hoog aandeel allochtone deelnemers.

Het aandeel 25-plussers is fors in de opleidingen medewerker maatschappelijke zorg (niveau 3 en 4) en verzorgende (niveau 3), dit loopt veelal parallel met een hoog aandeel BBL'ers. In vergelijking met BOL-opleidingen, hebben BBL-opleidingen een hoog aandeel 25-plussers (zie linksboven). Het aandeel allochtonen is duidelijk beperkter in BBL-opleidingen in de regio.

Op hbo-niveau is het deel van de deelnemers dat man is groter dan op mbo-niveau. Het aandeel allochtonen is kleiner dan bij BOL-opleidingen. Het aandeel 25-plussers is groter dan bij BOL-opleidingen, maar duidelijk kleiner dan bij BBL-opleidingen.

10 Sector- & Studierendement

Gediplomeerden (abs., 2009), sector- en studierendement in mbo- en hbo-opleidingen, 2007 (in %)

Kwalificaties	SECTORRENDEMENT						STUDIENDEREMENT	
	Utrecht en omgeving			Nederland			Utrecht e.o.	Nederland
	Gediplomeerden Zorg & WJK	Rendement Zorg (%)	Rendement WJK (%)	Gediplomeerden Zorg & WJK	Rendement Zorg (%)	Rendement WJK (%)		
V&V								
Zorghulp (niveau 1)	36	49%	0%	1.205	43%	2%	73%	71%
Helpende zorg en welzijn (niveau 2)	1.447	46%	4%	35.277	46%	5%	76%	77%
Verzorgende (niveau 3)	238	87%	0%	6.290	87%	2%	68%	69%
Verpleegkundige (niveau 4)	212	89%	0%	4.039	85%	1%	64%	65%
Verpleegkundige (niveau 5)	212	88%	0%	2.615	85%	1%	62%	62%
AG								
Assisterenden (niveau 4)	111	77%	0%	2.337	73%	0%	72%	72%
SAW								
Pedagogisch werker (niveau 3)	353	19%	58%	5.996	21%	43%	64%	64%
Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 3)	26	**	**	595	70%	5%	*	*
Pedagogisch werker (niveau 4)	253	50%	17%	5.995	52%	15%	66%	67%
Medewerker maatschappelijke zorg (niveau 4)	67	**	**	914	76%	6%	*	*
Sociaal cultureel werker (niveau 4)	40	6%	31%	869	7%	22%	55%	50%
Sociaal-maatschappelijk dienstverlener (niveau 4)	54	8%	10%	497	11%	9%	51%	53%
Sociaal pedagogische hulpverlening (niveau 5)	218	40%	27%	3.399	44%	21%	60%	61%
Cultureel maatschappelijke vorming (niveau 5)	61	4%	23%	471	7%	26%	45%	49%
Maatschappelijke dienstverlening (niveau 5)	193	24%	44%	2.400	29%	33%	64%	57%

Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsgegevens, SSB, bewerking Etil

* Deze opleiding bestond nog niet in schooljaar 2005/2006 en daarom kan geen studierendement worden bepaald.

**Geen berekening mogelijk i.v.m. te kleine aantallen.

Sectorrendement

Het sectorrendement is gedefinieerd als het percentage gediplomeerden van een opleiding voor Zorg en WJK dat een jaar na diplomering werkzaam is in de sector Zorg en WJK. Het regionale sectorrendement is bepaald op basis van de woonregio van de gediplomeerde.

Het sectorrendement is in Utrecht en omgeving het hoogst voor verpleegkundigen (niveau 4 en 5) en verzorgenden (niveau 3). Eén jaar na diplomering is van alle gediplomeerden tussen de 87 en 89% van deze groep werkzaam in de Zorgsector. Voor assisterenden (niveau 4) ligt het rendement rond de 77%.

Van de overige opleidingen, zowel op mbo- als hbo-niveau, is het rendement veel lager. Een laag sectorrendement betekent niet per se dat deze personen niet uiteindelijk in de sector Zorg en WJK gaan werken. Veel gediplomeerden, met name van de lagere niveaus van het mbo, stromen door naar een vervolgopleiding en volgen dus nog enige jaren onderwijs. Een deel van deze personen zal later alsnog instromen op de arbeidsmarkt Zorg en WJK, maar dan vanuit de vervolgopleiding.

Studierendement

Het studierendement, de mate waarin studenten een diploma halen, loopt uiteen. Van de mbo-leerlingen verpleging en verzorging haalt in Utrecht en omgeving gemiddeld 74% hun diploma (gewogen gemiddelde op basis van het aantal gediplomeerden). Dat is iets minder dan landelijk (75%). Het gemiddelde studierendement onder mbo-leerlingen SAW in Utrecht en omgeving ligt gemiddeld op 63%. Landelijk is het studierendement in SAW 64%.

Op mbo-niveau 1 en 2 ligt het studierendement in Utrecht en omgeving gemiddeld op 76%, dat is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde. Op niveau 3 en 4 ligt het rendement tussen de 51 procent en 72 procent in Utrecht en omgeving.

Het studierendement van hbo-opleidingen voor Zorg en WJK ligt lager dan het rendement op mbo-niveau. In Utrecht en omgeving haalt gemiddeld 60% van de hbo'ers zijn diploma in maximaal vijf jaar. Dit komt overeen met het landelijke gemiddelde studierendement.



11 Het oordeel van werknemers (Werknemersonderzoek)

Werkbeleving 2011 in Utrecht en omgeving en Nederland (vijfpuntsschaal: 1= negatief tot 5 = positief)

Werkbeleving*	Utrecht en omgeving		Nederland	
	Zorg (n=411)	WJK (n= 120)	Zorg (n=8.579)	WJK (n=2.349)
Ervaren werkdruk	3,4	3,5	3,4	3,5
Waardering door leidinggevende	3,7	3,7	3,6	3,7
Inhoud & omstandigheden werk	4,2	4,2	4,1	4,2
Ervaren zelfstandigheid	3,6	3,7	3,5	3,7

Bron: Werknemersonderzoek Zorg en Welzijn 2011 Stratus, bewerking Etil

*Voor uitleg over de samenstelling van de vier onderdelen van "werkbeleving", zie bijlage 2

Werkbeleving 2011 in Nederland uitgesplitst naar branche (vijfpuntsschaal: 1= negatief tot 5 = positief)

Werkbeleving*	ZKH	GGZ	GHZ	VVT	Zorg overig	JZ	KO	WMD
	(n=2.397)	(n=1.017)	(n=1.582)	(n=2.813)	(n=770)	(n=805)	(n=779)	(n=765)
Ervaren werkdruk	3,4	3,4	3,3	3,4	3,4	3,3	3,5	3,5
Waardering door leidinggevende	3,6	3,6	3,6	3,6	3,7	3,7	3,8	3,6
Inhoud & omstandigheden werk	4,2	4,1	4,1	4,1	4,2	4,1	4,3	4,2
Ervaren zelfstandigheid	3,4	3,7	3,6	3,6	3,3	3,8	3,5	3,9

Bron: Werknemersonderzoek Zorg en Welzijn 2011 Stratus, bewerking Etil

*Voor uitleg over de samenstelling van de vier onderdelen van "werkbeleving", zie bijlage 2

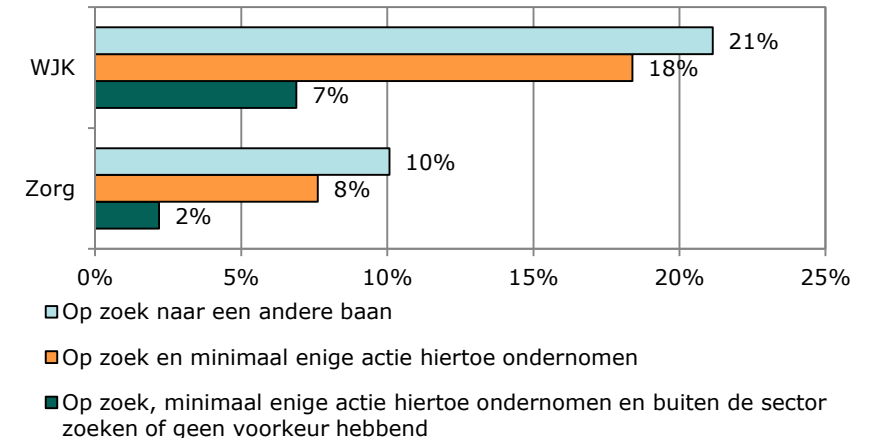
Werkbeleving 2011 van VOV personeel en niet-VOV personeel in Utrecht en omgeving (vijfpuntsschaal: 1= negatief tot 5 = positief)

Werkbeleving*	VOV personeel	niet-VOV personeel
	(n=383)	(n=113)
Ervaren werkdruk	3,4	3,6
Waardering door leidinggevende	3,7	3,7
Inhoud & omstandigheden werk	4,2	4,2
Ervaren zelfstandigheid	3,5	3,9

Bron: Werknemersonderzoek Zorg en Welzijn 2011 Stratus, bewerking Etil

*Voor uitleg over de samenstelling van de vier onderdelen van "werkbeleving", zie bijlage 2

Vertrekgenigheid VOV personeel in Utrecht en omgeving (in %)



Bron: Werknemersonderzoek Zorg en Welzijn 2011 Stratus, bewerking Etil

n= het aantal respondenten dat de desbetreffende vraag heeft beantwoord.

12 Het oordeel van werkgevers (Werkgeversonderzoek*)

Knelpunten in personeelsbeleid, top 5

Utrecht en omgeving (n=61)	Nederland (n= 1.000)	
Beheersing van de werkdruk	21%	Beheersing van de werkdruk 27%
Ziekteverzuim en/of WAO-instroom	20%	Onvoldoende beschikbaarheid van personeel a.g.v. verlof/vakantie 21%
Onvoldoende beschikbaarheid van personeel a.g.v. verlof/vakantie	17%	Het aantrekken van (nieuw) personeel 20%
Het aantrekken van (nieuw) personeel	15%	Vergrijzing van het personeel 20%
Onder- of overkwalificatie van personeel	13%	Loonkosten 17%

Bron: Werkgeversonderzoek Zorg en Welzijn 2011 Stratus, bewerking Etil

Maatregelen die de instellingen nemen om de werkdruk te verminderen Top 5 en ranking meest succesvolle maatregelen, Utrecht en omgeving en Nederland

Utrecht en omgeving (n=61)	Nederland (n= 1.000)		Meest succesvol
Werkprocessen efficiënter vormgeven	34%	Werkprocessen efficiënter vormgeven 15%	1
Door extra personeel aan te trekken	21%	Door extra personeel aan te trekken 11%	2
Werkdrukanalyse	6%	Betere roostering 8%	3
Betere roostering	5%	Werkdrukanalyse 4%	-
Flexibilisering werktijden	4%	Coaching van leidinggevendenden 3%	4
<i>Geen maatregelen genomen</i>	<i>35%</i>	<i>Geen maatregelen genomen 42%</i>	

Bron: Werkgeversonderzoek Zorg en Welzijn 2011 Stratus, bewerking Etil

Werknemers

In juni 2011 gaven een ruim 500 werknemers in Utrecht en omgeving hun oordeel over werken in de sector Zorg en WJK. Op de linkerpagina staan enkele resultaten van dit onderzoek. Aan de hand van een aantal stellingen is de werkbeleving van medewerkers in de sector gemeten. Het gaat hier om vier factoren die gezamenlijk de gemiddelde werkbeleving vormen. Men is het meest tevreden over het werk zelf en het minst tevreden over de ervaren werkdruk, dit geldt voor zowel de Zorg als WJK. Zowel in de Zorg als WJK wijkt de werkbeleving in de regio weinig af van de landelijke werkbeleving. Landelijk wordt de meeste werkdruk ervaren in de branches gehandicaptenzorg en jeugdzorg.

In Utrecht en omgeving is er weinig verschil in werkbeleving tussen VOV-personeel en niet-VOV personeel. Het VOV-personeel is iets negatiever over de ervaren werkdruk en de ervaren zelfstandigheid dan niet-VOV personeel.

Een kleine 10% van het VOV-personeel in de Zorg in Utrecht en omgeving geeft aan op zoek te zijn naar een andere baan. In WJK ligt dit percentage hoger, namelijk op 21 %. In zowel Zorg als WJK is een groot deel van deze groep echt actief op zoek naar een andere baan. Actief op zoek wil zeggen dat mensen van zichzelf aangeven activiteiten te ontplooiën om een nieuwe baan te vinden. In de Zorg is slechts 2% van de "actief zoekenden" op zoek naar een baan buiten de sector. In WJK ligt dit percentage op 7%. In Utrecht en omgeving is het dreigende verlies voor de sector Zorg en WJK dus respectievelijk 2 en 7%.

Werkgevers

Ook werkgevers zijn in juni 2011 benaderd voor een onderzoek en in totaal hebben 61 werkgevers in Utrecht en omgeving deelgenomen. In het onderzoek is onder andere gevraagd naar knelpunten in personeelsvoorziening en maatregelen om werkdruk te verminderen. De top 5 van knelpunten in personeelsbeleid komt in Utrecht en omgeving redelijk overeen met het landelijk gemiddelde. Het nummer 1 knelpunt dat werkgevers in Utrecht en omgeving ervaren is "beheersing van de werkdruk". Dit komt overeen met het landelijke nummer 1 knelpunt. Maatregelen om diezelfde werkdruk te verminderen komen in Utrecht en omgeving grotendeels overeen met het landelijke beeld. De populairste maatregel die werkgevers zowel landelijk als in de regio nemen is "werkprocessen efficiënter vormgeven". Opvallend genoeg geeft 35% van de werkgevers in Utrecht en omgeving aan géén maatregelen te nemen om de werkdruk te verminderen, ondanks het feit dat 21% aangaf dat beheersing van de werkdruk een knelpunt in personeelsbeleid vormt. Dit strookt tevens niet met de ervaring van werknemers aangezien zij dit aspect relatief laag beoordelen.

n= het aantal respondenten dat de desbetreffende vraag heeft beantwoord.

* De resultaten van het werkgeversonderzoek zijn op regionaal niveau niet representatief maar indicatief

13 Samenvattend overzicht

AANBOD	VRAAG
<ul style="list-style-type: none"> • Utrecht en omgeving ontgroent en vergrijst. • De potentiële beroepsbevolking, alle mensen tussen 15 en 64 jaar, bestond in 2009 uit 657.500 mensen in Utrecht en omgeving. De potentiële beroepsbevolking in Utrecht en omgeving is nog steeds groeiende. Dit komt met name door een toename van de groep 15-34 jarigen. • In 2009 was de bruto participatiegraad in Utrecht en omgeving 73% en daarmee hoger dan het landelijk gemiddelde van 71%. De komende jaren blijft de arbeidsparticipatie stijgen. Deze stijging vindt voornamelijk onder vrouwen plaats. • In 2009 en 2015 ligt de arbeidsparticipatie van ouderen in Utrecht en omgeving net boven het landelijk gemiddelde. De participatie van allochtonen ligt in 2009 hoger dan landelijk. • In 2009 bestaat de beroepsbevolking in Utrecht en omgeving uit 478.300 personen. De komende jaren stijgt de beroepsbevolking in Utrecht en omgeving, door zowel een toenemende arbeidsparticipatie als potentiële beroepsbevolking. 	<ul style="list-style-type: none"> • In Utrecht en omgeving zijn 76.300 werknemers werkzaam in Zorg en WJK. In totaal omvat de sector Zorg en WJK 16% van alle werknemers, dit is hoger dan het landelijk gemiddelde van 15%. De meeste mensen zijn werkzaam in de branches VVT en ziekenhuizen. • In de periode 2006-2009 nam de werkgelegenheid in Zorg en WJK in Utrecht en omgeving toe met gemiddeld 2,6% per jaar, terwijl de werkgelegenheid landelijk toenam met ruim 2% per jaar. In de regio neemt het aantal werknemers in de branche zorg overig toe, terwijl deze sector landelijk juist afneemt. Het aantal werknemers in de branche gehandicaptenzorg neemt in de regio daarentegen af, terwijl dit landelijk juist toeneemt. • Een fors deel van de werkgelegenheid in de Zorg en WJK betreft deeltijdwerk. In Utrecht en omgeving werkte de gemiddelde werknemer in Zorg en WJK in 2009 0,70 werkweek tegenover 0,67 landelijk. Regionaal gezien hebben de branches kinderopvang en VVT de kleinste omvang van de gemiddelde werkweek. • De gemiddelde leeftijd van werknemers in Zorg en WJK is 40 jaar en 80% van de werknemers is vrouw. In Utrecht en omgeving is het aandeel jongeren (35-) in Zorg en WJK ruim tweemaal zo groot als het aandeel ouderen (55+). • In de afgelopen jaren is zowel in Utrecht en omgeving als Nederland het aandeel
ONDERWIJS	OORDEEL WERKNEMERS-WERKGEVERS
<ul style="list-style-type: none"> • Het onderwijs in de sector draagt aanzienlijk bij aan het arbeidsaanbod. Elk jaar kiest bijna een kwart van alle jongeren voor een opleiding voor Zorg en WJK. Tussen 2006 en 2009 is de totale instroom in opleidingen voor Zorg en WJK in Utrecht en omgeving gegroeid met ruim 14%. • Binnen Zorg en WJK kiezen de meeste leerlingen in Utrecht en omgeving voor mbo-opleidingen helpende zorg en welzijn (niveau 2), pedagogisch werker (niveau 3), verzorgende (niveau 3) en verpleegkundige (niveau 4). Binnen het HBO is de instroom in sociaal pedagogische hulpverlening het grootst. • In Utrecht en omgeving ligt het aandeel mannen in de mbo-instroom in opleidingen voor Zorg en WJK op een vergelijkbaar niveau als landelijk. In Utrecht en omgeving ligt het aandeel allochtonen in BOL-opleidingen iets hoger dan landelijk. Het aandeel 25-plussers is in Utrecht en omgeving lager dan landelijk. • Het sectorrendement ligt tussen de 87 en 89% voor verzorgenden (niveau 3) en verpleegkundigen (niveau 4 en 5) in Utrecht en omgeving. Voor assistierenden (niveau 4) ligt het rendement rond de 77%. Van de overige opleidingen, zowel op mbo als hbo niveau, is het rendement veel lager. • In Utrecht en omgeving ligt het studierendement van mbo-leerlingen V&V gemiddeld op 74%, dat is iets minder dan landelijk (75%). Onder mbo-leerlingen SAW haalt ongeveer 63% zijn diploma in de regio. Op niveau 1 en 2 ligt het studierendement in Utrecht en omgeving op 76%. • In Utrecht en omgeving haalt gemiddeld 60% van de hbo'ers zijn diploma in maximaal vijf jaar. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruim 500 werknemers in Zorg en WJK hebben in Utrecht en omgeving hun oordeel gegeven over werken in de sector. • Werknemers in zowel Zorg als WJK zijn het meest tevreden over de inhoud en omstandigheden van het werk zelf en het minst tevreden over de ervaren werkdruk. In Utrecht en omgeving wijkt de werkbeleving weinig af van de landelijke werkbeleving. • In Utrecht en omgeving is VOV-personeel iets negatiever over de ervaren werkdruk en de ervaren zelfstandigheid dan niet-VOV personeel. Ongeveer 10% van het VOV-personeel in de Zorg in Utrecht en omgeving geeft aan op zoek te zijn naar een andere baan. In WJK ligt dit percentage hoger, op 21%. Van beide groepen is een groot deel actief op zoek naar een andere baan. In de Zorg is 2% van de "actief zoekenden" op zoek naar een baan buiten de sector. In WJK ligt dit percentage op 7%. • Het nummer één knelpunt dat 61 werkgevers uit Utrecht en omgeving ervaren is "beheersing van de werkdruk". Dit is gelijk aan het landelijke nummer een knelpunt. De populairste maatregel om diezelfde werkdruk te verminderen is in de regio "werkprocessen efficiënter vormgeven" en dat komt eveneens overeen met het landelijke beeld. • In totaal geeft 35% van de werkgevers in Utrecht en omgeving aan géén maatregelen te nemen om de werkdruk te verminderen, ondanks het feit dat 21% aangaf dat beheersing van de werkdruk een knelpunt in personeelsbeleid vormt.

Definities

2. (Potentiele) beroepsbevolking	
Bevolking	Bevolking op 1 januari per jaar. Het betreft de geregistreerde bevolking van een gebied. Peildatum: 1 januari. Bron: CBS Statline, bewerking Etil.
Potentiële beroepsbevolking	Alle personen van 15-64 jaar. Peildatum: jaargemiddelde. Bron: CBS Statline, bewerking Etil.
3. Arbeidsparticipatie	
Bruto participatiegraad	Het aandeel van de werkzame én werkloze beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking (= bevolking 15-64 jaar) weergegeven als een percentage. Bruto participatiegraad wordt ook wel arbeidsparticipatie of beroepsdeelneming genoemd. Peildatum: jaargemiddelde. Bron: CBS Statline, EBB, bewerking en prognose Etil.
4. Beroepsbevolking	
Beroepsbevolking	De beroepsbevolking is gelijk aan de som van de werkzame beroepsbevolking en de werkloze beroepsbevolking. Peildatum: jaargemiddelde. Bron: CBS Statline, EBB, bewerking en prognose Etil.
Werkzame beroepsbevolking	De werkzame beroepsbevolking bestaat uit personen (= bevolking 15-64 jaar) die ten minste 12 uur per week betaald werken of werk hebben aanvaard. Peildatum: jaargemiddelde. Bron: CBS Statline, EBB, bewerking Etil.
Werkloze beroepsbevolking	De werkloze beroepsbevolking bestaat uit personen (= bevolking 15-64 jaar) die geen betaald werk hebben (of minder dan 12 uur per week) en die aangeven meer dan 12 uur per week te willen werken, daarvoor op korte termijn beschikbaar zijn en de afgelopen vier weken actief naar werk hebben gezocht. Peildatum: jaargemiddelde. Bron: CBS Statline, EBB, bewerking en prognose Etil.
5. Pendel	
Inkomende pendel	Het aantal personen dat in een bepaald gebied komt werken maar woonachtig is in een ander gebied. De populatie omvat alle werknemers bij bedrijven en instellingen in Nederland die op enig moment in de maand december werkzaam waren. Peildatum: maandgemiddelde december. Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil
Uitgaande pendel	Het aantal personen dat in een bepaald gebied woont maar werkt in een ander gebied. De populatie omvat alle werknemers bij bedrijven en instellingen in Nederland die op enig moment in de maand december werkzaam waren. Personen die in het buitenland werken zijn niet in de uitgaande pendel opgenomen (geen gegevens over bekend). Peildatum: maandgemiddelde december. Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil
Pendelsaldo	Het verschil tussen inkomende en uitgaande pendel in een gebied. Buitenlandse pendel wordt buiten beschouwing gelaten bij het bepalen van het regionale pendelsaldo. Peildatum: maandgemiddelde december. Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil

6. Niet-werkende Werkzoekenden	
Niet-werkende werkzoekenden	<p>Personen van 15-64 jaar zonder betaald werk (of met werk van minder dan 12 uur per week) die bij het UWV staan ingeschreven en die bij inschrijving hebben aangegeven een baan te zoeken van tenminste 12 uur per week (ongeacht of men hiervoor beschikbaar is).</p> <p>Bron: UWV WERKbedrijf</p>
Kortdurig niet-werkende werkzoekenden	<p>Personen van 15-64 jaar zonder betaald werk (of met werk van minder dan 12 uur per week) die korter dan 6 maanden bij het UWV staan ingeschreven en die bij inschrijving hebben aangegeven een baan te zoeken van tenminste 12 uur per week (ongeacht of men hiervoor beschikbaar is).</p> <p>Bron: UWV WERKbedrijf</p>
7. Werkgelegenheid in Zorg en WJK	
Banen van werknemers	<p>Alle arbeidsovereenkomsten werknemer-werkgever die in de maand december op enig moment geregistreerd staan. Het aantal banen wordt bepaald aan de hand van een nieuw banenbestand van het CBS waarin banen van werknemers zijn opgenomen voor de maand december voor de periode 2006-2009.</p> <p>Peildatum: maandgemiddelde december.</p> <p>Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking SEOR en Etil</p>
Arbeidsvolume	<p>De werkgelegenheid uitgedrukt in arbeidsjaren oftewel voltijdequivalenten. Een voltijdbaan die het hele jaar door bestaat wordt daarbij geteld als één arbeidsjaar. Doordat er in deeltijd wordt gewerkt en doordat sommige banen maar een korte periode in het jaar bestaan, ligt het aantal arbeidsjaren lager dan het aantal banen. Alleen arbeidsovereenkomsten werknemer-werkgever die in de maand december op enig moment geregistreerd staan worden meegenomen bij het bepalen van het arbeidsvolume. Zelfstandigen worden dus niet meegeteld.</p> <p>Peildatum: maandgemiddelde december.</p> <p>Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking SEOR en Etil</p>
Aantal werknemers	<p>Het gemiddeld aantal personen dat in de maand december een arbeidsovereenkomst werknemer-werkgever heeft. In het regioportret worden cijfers gehanteerd die zijn afgerond op honderdtallen om de leesbaarheid te vergroten.</p> <p>Peildatum: maandgemiddelde december.</p> <p>Bron: CBS, bewerking Etil</p>
Aantal zelfstandigen	<p>Het aantal personen dat op enig moment in een jaar geregistreerd staat als zelfstandige.</p> <p>Peildatum: jaarcijfer</p> <p>Bron: SSB Zelfstandigen</p>
Aantal werkzame personen	<p>De som van het aantal werknemers (oftewel het aantal werkzame personen in loondienst) en het aantal zelfstandiaen.</p> <p>Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, SSB Zelfstandigen, bewerking Etil</p>
Gemiddelde deeltijdfactor (werknemers)	<p>De verhouding tussen het arbeidsvolume en het aantal banen.</p> <p>Peildatum: maandgemiddelde december.</p> <p>Bron: Loonaangifte, SWL, CBS, bewerking Etil</p>

Definities

8. Instroom in Zorg & WJK opleidingen	
Instroom deelnemers	<p>Aantal personen dat staat ingeschreven in een Z&WJK opleiding van het bekostigd onderwijs op peildatum 1 oktober per jaar en voor die tijd niet stond ingeschreven voor een Z&WJK opleiding.</p> <p>Peildatum: 1 oktober. Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsstatistieken, bewerking SEOR en Etil</p>
9. Leerlingen in Zorg & WJK opleidingen	
Deelnemers	<p>Aantal personen dat staat ingeschreven bij een onderwijsinstelling van het bekostigd onderwijs op peildatum 1 oktober per jaar. In het hoger onderwijs wordt onderscheid gemaakt tussen hoofd- en neveninschrijvingen want een student kan meerdere studies volgen. Bij inschrijvingen wordt uitgegaan van de hoofdschrijving.</p> <p>Peildatum: 1 oktober. Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsstatistieken, bewerking SEOR en Etil</p>
10. Sector- & Studierendement	
Gediplomeerden	<p>Aantal behaalde diploma's bij een onderwijsinstelling in een diplomajaar. Het diplomajaar loopt van oktober (jaar t) t/m september (jaar t+1). Er wordt uitgegaan van het totaal aantal diploma's dat behaald is in een diplomajaar, dus ook van eventuele nevenstudies.</p> <p>Peildatum: 1 oktober. Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsstatistieken, bewerking SEOR en Etil</p>
Studierendement	<p>Het percentage studenten dat is ingestroomd in een bepaalde kwalificatie in jaar t dat binnen x+1 jaar het bijbehorende diploma heeft behaald, waarbij x de reguliere studieduur in jaren is. Het regionale studierendement wordt berekend op basis van de woonregio van de student in het instroomjaar t.</p> <p>Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsstatistieken, bewerking SEOR en Etil</p>
Sectorrendement	<p>Het percentage gediplomeerden (met een behaalde kwalificatie Zorg & WJK) in jaar t dat in jaar t+1 werkzaam is in de sector Zorg & WJK. Het regionale sectorrendement wordt berekend op basis van de woonregio van de gediplomeerde in jaar t.</p> <p>Bron: DUO-CFI, CBS Onderwijsstatistieken, SSB, bewerking SEOR en Etil</p>
Bijlage 4. Mobiliteit	
Bruto verloop	<p>Het brutoverloop van een instelling is het percentage werknemers dat in een jaar bij hun werkgever vertrekt, ongeacht de bestemming. De bestemming kan een andere instelling zijn binnen dezelfde branche, een andere branche binnen de sector Zorg & WJK, een baan buiten de sector Zorg & WJK, een uitkering of inactiviteit (waaronder pensionering). Het brutoverloop kan zowel voor afzonderlijke branches in de sector Zorg & WJK als voor de totale sector worden bepaald.</p> <p>Peildatum: 2007 Bron: SSB, EBB, Prismant Werknemersenquête, bewerking SEOR</p>
Netto verloop	<p>Het percentage werknemers in de sector Zorg & WJK dat in een jaar uitstroomt naar een baan buiten de sector Zorg & WJK of uitstroomt naar een uitkering, onderwijs of inactiviteit.</p> <p>Peildatum: 2007 Bron: SSB, EBB, Prismant Werknemersenquête, bewerking SEOR</p>

Bijlagen



Bijlage 1 Kenmerken regio's

Code	Subregio	Werkgeversverband	Bevolking	Gemeenten	Werknemers in Zorg en WJK	Deelnemers in Zorg en WJK opleidingen
			2011	2011	2009	2010
1.	Groningen	ZorgpleinNoord	574.100	25	49.200	7.999
2.	Drenthe	ZorgpleinNoord	489.900	12	38.900	5.444
3.	Friesland	VenturaPlus	644.800	31	46.000	7.938
4.	IJsselvecht	WGV Z&W Oost-Nederland	406.300	10	30.800	5.605
5.	Twente	WGV Z&W Oost-Nederland	621.300	14	42.600	7.917
6.	Noordwest-Veluwe en Stedendriehoek	WGV Z&W Oost-Nederland	605.600	15	50.800	6.442
7.	Achterhoek	WGV Z&W Oost-Nederland	300.800	8	19.500	3.097
8.	Zuid-West Gelderland	Salus Gelria	530.100	18	43.500	5.457
9.	Midden-Gelderland	Salus Gelria	604.200	14	44.700	6.705
10.	Flevoland	Zowelwerk	383.400	6	18.100	4.750
11.	Gooi- en Vechtstreek	SSIG	243.500	9	16.400	1.562
12.	Utrecht en omgeving	Utrecht Zorg	958.400	25	76.300	9.070
13.	Amersfoort en omgeving	Utrecht Zorg	300.700	6	21.000	2.892
14.	Noord-Holland Noord	ZWplus	598.100	24	37.000	6.092
15.	Zaanstreek en Waterland	SIGRA	324.900	10	15.300	2.979
16.	Amsterdam	SIGRA	780.000	2	69.800	7.769
17.	Amstelland, Kennemerland en Meerlanden	VBZ-KAM	700.000	15	42.400	4.990
18.	Rijnstreek	Care2Care	758.200	28	57.500	7.189
19.	Rijnmond	Care2Care	1.323.000	25	93.800	15.626
20.	Haaglanden	ZW Haaglanden	1.007.600	9	65.100	9.605
21.	Drechtsteden	WGV Z&W Zuid-Holland Zuid	392.800	14	25.100	4.123
22.	Zeeland	ViaZorg	381.000	13	25.900	4.354
23.	West-Brabant	Transvorm	681.500	18	42.900	6.258
24.	Midden-Brabant	Transvorm	429.600	9	30.900	3.934
25.	Noordoost-Brabant	Transvorm	590.700	20	42.900	6.126
26.	Zuidoost-Brabant	Transvorm	732.700	21	50.600	6.842
27.	Noord- en Midden-Limburg	Zorg aan Zet	513.700	21	34.100	5.344
28.	Zuid-Limburg	Zorg aan Zet	608.900	19	47.500	6.121
Totaal			16.485.800	441	1.178.600	172.232

Het gemiddeld aantal personen dat in de maand december een arbeidsovereenkomst werknemer-werkgever heeft. In het regioportret worden cijfers gehanteerd die zijn afgerond

Bijlage 2 Achtergrondinformatie werknemersenquête

Meetschalen variabelen werknemersenquête	
Variabele	Items
Werkdruk	<ul style="list-style-type: none">- Ik heb vaak het gevoel dat ik tijd tekort kom.- Ik voel me vermoeid als ik opsta en er weer een werkdag voor me ligt.- Ik heb voldoende tijd om mijn cliënten persoonlijke aandacht te geven.- Ik kan zelf mijn werktempo bepalen.- Ik heb voldoende tijd om mijn cliënten goed te verzorgen- Ik voel me 'opgebrand' door mijn werk.
Waardering door leidinggevende	<ul style="list-style-type: none">-Ik heb het gevoel gewaardeerd te worden door mijn leidinggevende.-Ik krijg voldoende ondersteuning van mijn leidinggevende.-Mijn leidinggevende laat weten of hij/zij tevreden is over mijn werk.
Inhoud & omstandigheden werk	<ul style="list-style-type: none">- Er heerst een prettige sfeer op de afdeling/ in het team.- Ik heb inhoudelijk leuk werk.- Het werk dat ik doe is erg zinvol voor me.- Ik vind mijn werk eentonig.- Ik vind mijn werk emotioneel zwaar.
Ervaren zelfstandigheid	<ul style="list-style-type: none">- Ik heb voldoende invloed op de inhoud van mijn werk.- Ik kan zelf beslissen in welke volgorde ik mijn werk verricht.- Ik kan zelf beslissen hoe ik mijn werk doe.- Ik heb invloed op mijn rooster/ op de tijden waarop ik werk.

Bijlage 3 Werkgelegenheid naar kwalificatie

Werknemers in Zorg en WJK uitgesplitst naar kwalificatie, Nederland, 2009 (in %)

Kwalificaties	Zorg	WJK
Zorghulp (niveau 1)	3%	0%
Helpende zorg en welzijn (niveau 2)	4%	2%
Verzorgende (niveau 3)	16%	3%
Verpleegkundige (niveau 4)	13%	2%
Verpleegkundige (niveau 5)	5%	1%
Sociaal agogisch werker (niveau 3)	2%	19%
Sociaal agogisch werker (niveau 4)	4%	9%
Sociaal pedagogische hulpverlening (niveau 5)	2%	4%
Maatschappelijke dienstverlening (niveau 5)	1%	10%
Anders	51%	51%
Totaal (absoluut)	940.133	181.500

Bron: SSB,EBB, Werknemersenquête Prismant, bewerking SEOR

Voor de onderwerpen in bijlage 3 en 4, 'werkgelegenheid naar kwalificatie' en 'mobiliteit', geldt op dit moment dat hierover alleen landelijke gegevens beschikbaar zijn. Daarom is in samenspraak met de begeleidingscommissie regioportretten besloten, om deze informatie in een bijlage weer te geven.

Naar verwachting zijn in 2012 wel regionale cijfers beschikbaar.

Bijlage 4 Mobiliteit

Bruto verloop in Nederland, 2007/2008 (in %)

Branches	Totaal	VOV- personeel	Niet VOV- personeel
Ziekenhuizen	14,4%	9,4%	16,1%
GGZ	18,0%	14,0%	20,2%
Gehandicaptenzorg	18,0%	14,2%	20,4%
VVT	22,2%	16,8%	25,6%
Zorg overig	24,6%	27,9%	24,2%
Jeugdzorg	16,0%	13,0%	18,7%
Kinderopvang	21,2%	16,2%	25,0%
WMD	33,0%	31,0%	33,9%
Zorg en WJK onbekend	-	-	-
Totaal Zorg en WJK	17,3%	12,3%	19,8%

Bron: SSB, EBB, Prismant Werknemersenquête, bewerking SEOR

Netto verloop in Nederland, 2007/2008 (in %)

Branches	Totaal	VOV- personeel	Niet VOV- personeel
Ziekenhuizen	8,1%	3,7%	9,7%
GGZ	7,9%	4,3%	10,0%
Gehandicaptenzorg	7,0%	3,7%	9,1%
VVT	10,7%	5,5%	14,0%
Zorg overig	12,1%	6,8%	12,8%
Jeugdzorg	7,5%	4,6%	10,0%
Kinderopvang	10,2%	5,4%	13,8%
WMD	13,7%	7,4%	16,6%
Zorg en WJK onbekend	-	-	-
Totaal Zorg en WJK	9,7%	5,0%	12,0%

Bron: SSB, EBB, Prismant Werknemersenquête, bewerking SEOR